

Kandidatnummer: 10002

Tittel på norsk

Viktigheten med å kunne snakke åpent om seksualitetens positive og negative sider

Tittel på engelsk

**The importance of being able to talk about the positiv and negativ aspect of
sexuality.**

BACHELOROPPGAVE / SEMESTEROPPGAVE

Trondheim, 04/09-2019

Bachelor i: Barnevern

Antall ord: 7981

**NTNU har intet ansvar for synspunkter eller innhold i oppgaven.
Framstillingen står utelukkende for studentens regning og ansvar.**

Sammendrag

Denne oppgaven tar utgangspunkt i temaet bekymringsfull og skadelig seksuell atferd. Problemstillingen” Kan vi forebygge SSA ved at barn og unge får mer kunnskap om sunn seksualitet, grenser og lovverket?

For å presisere valgt problemstilling, har jeg formulert følgende tre hypoteser, eller underproblemstillinger:

A: Mange i hjelpeapparatet har for liten kunnskap til å kunne skille mellom aldersadekvat seksuell atferd og bekymringsfull/skadelig seksuell atferd.

B: Det tverrfaglige samarbeidet om SSA byr på en del utfordringer.

C: Tilbudet av seksualundervisningen er for dårlig og temaet seksualitet utfordrer oss på et personlig plan.

Rapporten og forskning som er gjort på feltet viser at det er forbedringspotensial i forhold til kunnskap om å klare å skille mellom aldersadekvat og selv om deltakerne i studiene har deltatt på kurs. Det fremkommer utfordringer knyttet til det tverrfaglige samarbeidet. De ulike aktørene har for liten kunnskap til hverandres mandat og hvordan det jobbes innad i hver virksomhet. Tilbudet av seksualundervisning er for dårlig, dette sier både barn og unge selv, men også kunnskapsdepartementet. Det har kommet ulike tiltak som skal gi barn og unge flere plattformer for å si i fra om ugreie ting, men personlige utfordring knyttet til det å snakke om seksualitet gjør det ikke enklere å gi barn og unge den hjelpen de har krav på.

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	2
1.0 INNLEDNING.....	4
1.1 BAKGRUNN OG HENSIKT MED STUDIEN	4
1.2 TEMAETS RELEVANS FOR FAGET OG YRKESOMRÅDE	5
1.3 AVGRENSNINGER	5
1.4 BEGREPSAVKLARINGER	6
<i>1.4.1 Hva er seksualitet?.....</i>	<i>6</i>
<i>1.4.2 Sunn og god seksuell atferd.....</i>	<i>6</i>
<i>1.4.3 Bekymringsfull og skadelig seksuell atferd.....</i>	<i>6</i>
<i>1.4.4 Teknologisk assistert skadelig seksuell atferd (TA- SSA/online SSA)</i>	<i>7</i>
<i>1.4.5 Fronesis og Digital dømmekraft.....</i>	<i>7</i>
1.5 PROBLEMSTILLING	7
2.0 TEORI.....	8
2.1 NÅR STARTER SEKSUALITETEN?.....	8
2.2 BARNES SEKSUELLE UTVIKLING	9
2.3 NÅR SEKSUALITETEN GÅR OVER FRA Å VÆRE NATURLIG OG SUNN TIL SKADELIG	10
2.4 VOKSNES PERSONLIGE HINDRINGER	11
2.5 RISIKOVUDERINGSVERKTØY - TRAFIKKLYSET	11
2.6 BARNEVERNETS MANDAT OG ROLLE I SSA-SAKER	12
2.7 FUNN FRA FORSKNING	13
2.8 HEMMENDE FAKTORER.....	14
2.9 FREMMENDE FAKTORER:.....	15
2.10 BEHANDLINGSTILBUDET FOR BARN OG UNGE MED SSA	15
2.11 TILTAK INN I SKOLE OG BARNEHAGE	15
2.12 DIGITAL DØMMEKRAFT.....	17
2.13 PORNOGRAFI	18
3.0 DISKUSJON	19
3.1 HYPOTEBEN A	19
<i>”Mange i hjelpeapparatet har for liten kunnskap til å kunne skille mellom aldersadekvat seksuell atferd og bekymringsfull/skadelig seksuell atferd”</i>	<i>19</i>
3.2 HYPOTEBEN B.....	21
<i>” Det tverrfaglige samarbeidet om SSA byr på en del utfordringer”</i>	<i>21</i>
3.2 HYPOTEBEN C.....	23
<i>Tilbudet av seksualundervisningen er for dårlig og temaet seksualitet utfordrer oss på et personlig plan.....</i>	<i>23</i>
4.0 AVSLUTNING/KONKLUSJON.....	26
REFERANSELISTE	28
VEDLEGG 1. SELVVALGT PENSUM	31

1.0 Innledning

De siste årene har oppmerksomheten rundt barn og unge med skadelige eller problematisk seksuell atferd kommet på dagsordenen, både i ulike deler av hjelpeapparatet, i samfunnet for øvrig og blant politikere og beslutningstakere (Øverli, Vorland, Kruse, Hjorthol, Blix, 2018, s 13). Samtidig er inntrykket at når et barn eller ungdom viser seksualisert atferd stopper ting litt opp. Temaet seksualitet er fortsatt tabu og setter enkelte i hjelpeapparatet ut. Ingen er riktig kjent med hverandres mandat og spisskompetansen enten man er statlig eller kommunal aktør, eller hvilket organ man kan henvende seg til. Alle som er i kontakt med barn og unge har mulighet til på et tidligere tidspunkt å fange opp bekymringsfull skadelig seksuell atferd og ved dette potensielt forebygge skadelig seksuell atferd.

I en verden hvor det er mye fokus på det digitale, stilles det store krav til digital kompetanse og dømmekraft. Dagens ungdom lever mye av sitt sosiale liv på internett og sosiale medier. Da er det kanskje naturlig å tenke at den seksuelle utforskningen vil forekomme der også (Bufdir, 2019). I følge Berggrav (2018) har en av ti barn mellom 13 og 16 år har delt et nakenbilde. Tre av ti svarte at de har følt seg presset til å dele et nakenbilde. Samtidig viser undersøkelsen at barn og unge mangler kunnskap til lovverket og syntes at seksualundervisningen er for dårlig. Skole og voksne må større ansvar (Berggrav, 2018). Ansvar for å gi sårbare barn og unge gode forutsetninger for god seksuell helse.

1.1 Bakgrunn og hensikt med studien

Valg av tema er i stor grad inspirert av opplevde hendelser i praksisfeltet ved Statens Barnehus i Trondheim og et foredrag med Margrete Wiede Aasland. Etter foredraget med Aasland om temaet barns seksualitet og seksuelle overgrep var da jeg ble overbevist om at det var dette jeg ønsker å bruke bacheloroppgaven min til.

Hensikten med studien er et ønske om å sette søkelyset på seksualundervisningen, barn og unges kunnskap om lovverket og tverrfaglig samarbeid. Har valgt å trekke inn digital

dømmekraft inn i oppgaven på bakgrunn av at mye av barns seksuelle utforskning foregår der. For etter endt praksis ser jeg at det er et behov for økt kunnskap både hos barn og unge, foreldre og hjelpeapparat. Inntrykket er at temaet seksualitet setter folk ut. Opplevde hendelser hvor barn har puttet gjenstander inn i kjønnsorganet og sendt video til en man trodde man kunne stole på, og ikke var klar over konsekvenser både for seg selv og andre. Det er et vanskelig tema og hvert tilfelle blir behandlet ulike, ut i fra forutsetningen til skolen, barnevernstjenesten og foreldre.

Jeg vil i hovedsak ha fokus på det barnevernsfaglige i denne oppgave. For andre øvrige involverte hadde kanskje det kanskje vært naturlig å fokusere på andre momenter en de jeg trekker frem i denne oppgaven. Kanskje er det nettopp dette som gjør tverrfaglig samarbeid så essensielt, da vi går inn i arbeidet med ulike blikk. Jeg ønsker å kunne benytte meg av denne kunnskapen jeg tilegner med i denne studien når jeg selv skal ut i jobb som barnevernspedagog.

1.2 Temaets relevans for faget og yrkesområde

Temaet jeg har valgt ut er relevant for en hver barnevernspedagog ente man jobber i eller utenfor det klassiske barnevernssystemet. Som miljøterapeut på en skole, i en barnehage, fritidsklubb eller i ulike roller innad i en barnevernsinstitusjon. Med tilpasninger er valgt tema relevant og viktig for hvert alderstrinn, uavhengig av type jobb man har. I den hastigheten teknologien utvikler seg i og mer og mer av barn og unges sosiale liv foregår på internett, vil jeg tro at dette er et tema som stadig møter på nye problemstillinger og man blir ikke utlært.

1.3 Avgrensninger

Den kriminelle lavalderen i Norge er 15 år, noe som betyr at barn under 15 år som begår en kriminell handling, ikke kan straffes for den (Straffeloven, 2015, § 20 første ledd bokstav a). Jeg velger å avgrense oppgaven til å gjelde barn og unge opp til 16 år, den aldersgruppen som faller inn under lovverket.

1.4 Begrepsavklaringer

Før teorien presenteres, er det naturlig å avklare noen begreper som vil gå igjen i denne bacheloroppgaven. Avklaringen vil bli gjort både for å gi informasjon om hva de utvalgte begrepene betyr, men også i forsøk på å unngå misforståelser rundt begrepsbruken.

1.4.1 Hva er seksualitet?

Thore Langfeldt og Mary Porter skrev i 1986 en definisjon på seksualiteten for Verdens helseorganisasjon (WHO) som er oversatt til norsk. Da det er denne definisjonen som går igjen, har jeg valgt å kopiere den fra helsekompetanse.no

"Seksualiteten er en integrert del av ethvert menneskes personlighet; mann, kvinne og barn. Seksualiteten er et grunnbehov som utgjør et aspekt av å være menneske, og som ikke kan skilles fra andre livsaspekter. Seksualitet er ikke det samme som samleie eller evnen til å oppnå orgasme, og er heller ikke summen av hele vårt erotiske liv. Alt dette kan være en del av vår seksualitet, men behøver ikke å være det. Seksualitet omfatter så mye mer, den finnes i den energien som driver oss til å søke kjærlighet, kontakt, varme og nærhet, den uttrykkes i det vi føler, hvordan vi beveger oss, hvordan vi berører andre og selv blir berørt. Seksualiteten handler om å være sensuell, såvel som å være seksuell. Seksualiteten påvirker altså våre tanker, følelser, handlinger, og vårt samspill med andre mennesker." (Helsekompetanse, u.å)

1.4.2 Sunn og god seksuell atferd

Seksuell atferd ¹ som samsvarer med alder, modenhet og størrelse (Hegge, 2011).

1.4.3 Bekymringsfull og skadelig seksuell atferd

Ikke aldersadekvat seksuell atferd som kan være skadelig for barnet/ungdommen selv eller andre (Øverli, Kruse, Hjorthol & Blix, 2018, s 16). Bekymringsfull seksuell atferd

¹ Eksempler på hva som inngår i sunn, bekymringsfull og skadelig seksuell atferd vil bli vist i teorikapitlet.

krever observasjon fra de voksne. Skadelig krever umiddelbare reaksjon og handling fra voksne (Hegge, 2011). Heretter referert som SSA.

1.4.4 Teknologisk assistert skadelig seksuell atferd (TA- SSA/online SSA)

Aktiviteter på internett som regnes som upassende og/eller skadelig som ikke samsvarer med barnets alder eller utviklingsnivå. Inn under her kommer også seksuell atferd som kan sette barn eller unge i fare, medføre rettslige konsekvenser eller som kan være skadelig for den daglige fungeringen til barnet (RVTS Øst, 2018).

Selv om begrepet er relevant for oppgaven, kommer jeg ikke til å bruke denne definisjonen. Har valgt å ta den med for å illustrere at det finnes ulike former for SSA.

1.4.5 Fronesis og Digital dømmekraft

Engen, Giæver & Mifsud (2017) beskriver fronesis slik; “en type moralsk orientert fingerspissfølelse- en opplevd teft” (Engen e.al, 2017, s.22). Hvorfor fronesis er relevant i denne sammenhengen er at det er denne fornuften som gjør et individ i stand til å ikke bare reflektere over det generelle, men sett i et helhetlig perspektiv bidra til en kompetanse i å handle riktig i en gitt situasjon. Kort fortalt, dersom en innehar fronesis, har et individ evne til å overveie og foreta riktig valg. Dette er kjernes i digital dømmekraft. Fronesis utvikles gjennom opplevde erfaringer (Engen, et al, 2017, s. s. 23).

1.5 Problemstilling

Oppgavens tar utgangspunkt i følgende problemstilling:

Kan vi forebygge SSA ved at barn og unge får mer kunnskap om sunn seksualitet, grenser og lovverket?

For å presisere valgt problemstilling, har jeg formulert følgende tre hypoteser, eller underproblemstillinger:

A: Mange i hjelpeapparatet har for liten kunnskap til å kunne skille mellom aldersadekvat seksuell atferd og bekymringsfull/skadelig seksuell atferd.

B: Det tverrfaglige samarbeidet om SSA byr på en del utfordringer.

C: Tilbudet av seksualundervisningen er for dårlig og temaet seksualitet utfordrer oss på et personlig plan.

Jeg har valgt nettopp denne problemstillingen fordi jeg er interessert i å se på betydningen av dagens seksualundervisning og konsekvenser mangle på kunnskap hos barn og unge har for betydning på SSA.

Naturlig vis er jeg spesielt interessert i barnevernspedagogens rolle i møte med sårbare barn og unge og fagpersoner. I begge disse møtene vil barnevernspedagogen bli utfordret faglig, juridisk og etisk. Det vil si at for barnevernspedagogen setter det krav til at man har god kjennskap til de ulike perspektivene og er i stand til å tenke helhetlig.

2.0 Teori

Teorikapitlet ønsker jeg å innlede med teori om barns normale seksuelle utvikling før jeg går inn på teori om bekymringsfull og skadelig seksuell atferd, straffeloven, digital dømmekraft, tverretattlig samarbeid, behandlingstilbud.

2.1 Når starter seksualiteten?

Fra fødsel er spedbarn totalt avhengig av omsorgspersonene rundt seg for at de grunnleggende behovene skal bli tilfredsstilt, og overlever ikke dersom behovene ikke dekkes. Allerede fra første sekund påvirkes barnet av omgivelsene. Av den grunn er måten omsorgspersonene møter den nyfødtes behov på, betydningsfull for resten av livet og avgjørende for om barnet utvikler et godt forhold til seksualitet. Derfor er det så viktig at barn lever under trygge og gode omsorgsforhold, da man ser at omsorgssvikt kan senere i livet forårsake svekkelse av barnets utvikling og dermed skape en skjevutvikling (Aasland, 2015, s 14)

På samme måte som barnets forhold til fysisk og mental nærhet blir påvirket, blir også seksualitet påvirket. Seksualiteten har barnet hatt i seg helt fra unnfangelsen. I samsvar med identiteten utvikles seksualiteten i samspill med personene rundt oss. Gjennom positive og negative sanksjoner tilpasser vi oss omgivelsene rundt oss. Særlig påvirkes vi av omsorgspersonene, men også av slektninger, venner, barnehage og skole. (Aasland, 2015 s, 13). Uavhengig av alder er det naturlig å uttrykke seksualiteten gjennom atferd. Om seksualiteten uttrykkes ved berøring, språk, lek eller samspill, utforskning av egen eller annens kropp eller seksuell aktivitet varierer. Å kunne uttrykke din seksualitet har alle rett til.

Andre som kan ha stor påvirkningskraft er sosiale medier og internett, men dette kommer jeg tilbake til senere i oppgaven.

Aasland skriver om at det trolig er en sammenheng mellom modning, seksuell utvikling og resten av dets utvikling. Erfaringer og holdninger barn tilegner seg i relasjoner med omsorgspersoner, vil også være med på å påvirke den seksuelle bevisstheten (Aasland, 2015).

2.2 Barns seksuelle utvikling

For barns seksuelle utvikling er det viktig at de får god omsorg, nærhet og kjærlighet. Fra foreldre, søsken og andre nære omsorgspersoner behøver barn speiling og god, lovlig kroppskontakt. Barn trenger kunnskap og språk om kropp og kroppslig utvikling, seksualitet, og kjønnsorganer. Når omsorgspersonene, eller andre nær i barnet liv, uttrykker kroppskontakten med barna som noe positiv, vil bare videreføre dette til kroppskontakt med andre (Aasland, 2015, s 13). Men har de et negativt forhold til kroppslig nærhet og seksualitet kan det føre til voldelige tendenser (Langfeldt, 2000, s 10).

For hvordan omsorgspersoner og andre voksne rundt barn snakker om kroppen, og kjønnsorganer- og ikke minst hvilken holdning voksne selv har til kropp, nakenhet og seksualitet- er med å påvirke hvilket syn barnet får på seg selv, kroppen og seksualitet. Et godt grunnlag for at barn får et godt og trygt forhold til kroppen sin, og - handler om

at barn må få nok aldersadekvat kunnskap om seksualitet, for å utvikle et sunt forhold til følelser og seksualitet. (Aasland, 2015). Birgit Hegge (2018) skriver i sin bok om hvordan økt oppmerksomhet rundt temaet seksualitet vil være en bidragsyter til å skape bevissthet om verdier, holdninger og handlinger. Uavhengig av hvilken arena, vil det kunne være med på å trygge voksne i møtet med barn og unge (Hegge, 2018, s 15).

2.3 Når seksualiteten går over fra å være naturlig og sunn til skadelig

For at Barnevernspedagoger, miljøterapeuter, lærere, barnehageansatte skal kunne skille mellom hva som er alderstypisk i forhold til barns seksuelle utvikling, må de ha kunnskapen til det. Forskning påpeker viktigheten av at mennesker som jobber med barn, har kunnskap til å klare å skille mellom sunn og problematisk seksuell atferd. Sosialarbeidere har en viktig mulighet til å gi veiledning til foreldre og barn om normal, sunn aldersadekvat seksuell utvikling (Mesman, Harper, Edge, Brandt & Pemberton, 2019, s 329). Barn er født med seksuelle følelser, og måten de utforsker både seg selv, men også andre, er gjennom leker med seksuelle undertoner. Det kan være leker som mor og far og doktorlek. Dette er leker som er en naturlig del av barns seksuelle utvikling. Det de ansatte må være oppmerksom på er at det ikke alltid er alle barn som ønsker å delta i slik lek, og klare å skille mellom naturlig handlingsmønster, og hvilke tegn som kan tyde på at barn har vært utsatt for en ulovlig handling (Aasland,2015).

Slik som definisjonen om seksualitet beskrives, utvikles seksualiteten fra fødsel til død. Hvert menneskets seksualitet påvirkes av erfaring, samt fysiske, følelsesmessige, sosiale, psykiske, økonomiske, kulturelle og politiske faktorer. Forskning viser at dårlige omsorgssituasjoner ofte er relatert til utviklingen av SSA. Barn og unge som viser seksuell atferd som kan skade andre eller øke deres sårbarhet, har de voksne en plikt til å reagere og sørge for riktig hjelp og beskyttelse. Norsk forskning gjort av Jensen, Garbo, Kleive, Grov, Hysing (2016) har gjennom en studie av 56 gutter funnet ut at majoriteten av disse har svak kognitiv funger og sosiale vansker. Funnene viser at debutalder som utøver er gjennomsnittlig 13,2 år. Samt at 62 prosent av guttene er mistenkt eller har innrømmet to eller flere tilfeller av skadelig seksuell atferd mot andre (Jensen et al, 2016, s 371). Dette bekreftes også gjennom rapporten skrevet av Øverli et al (2018):

”Det er også en sammenheng mellom SSA og tilknytningsvansker i barndom og oppvekst som utsatthet for ulike former for vold og omsorgssvikt i hjemmet utover seksuelle overgrep; generelle og spesifikke lærevansker eller psykisk utviklingshemming; generell psykopatologi; lav sosial kompetanse og dårlige evner til å danne relasjoner til jevnaldrende” (Øverli et al, 2018, s. 22). Dette styrkes igjen av Mesman et al (2019) som gjennom sin forskning så er SSA relatert til en rekke faktorer som utvikling, familie og det sosiale.

2.4 Voksnes personlige hindringer

Siden menneskers seksualitet formes og påvirkes, trenger barn kunnskap om seksualitet. Noen barn stiller ikke spørsmål av seg selv. Barn og unge som ikke får den kunnskapen de har krav på kan skyldes to årsaker; enten fordi voksne venter til barnet selv viser interesse og stiller spørsmål, eller fordi de voksne ikke vill presse på barnet informasjon om seksualiteten. Dette henger kanskje sammen med hva Aasland (2015) skriver i sin bok om voksne som har vanskelig med å tenke at spesielt sine egne barn er og har en seksualitet som de trenger kunnskap om. Voksne som selv har manglet en åpenhet under oppveksten, har kanskje oppfatningen at seksualiteten er flaut, stygt eller hellig som man ikke prater med barn og unge om (Aasland, 2015, s 70).

2.5 Risikovurderingsverktøy - Trafikklyset

Trafikklyset skal være til hjelp for voksne til å identifisere, vurdere og reagere på seksuell atferd som barn og unge viser. En tabell som skal være til hjelp for å identifisere atferden er normal, bekymringsfull eller skadelig. For å indentifisere atferden, er tabellen inndelt i fargekoder- grønn, gul og rød. Tabellen viser konkrete eksempler på grønn, gul og rød atferd hos ulike aldersgruppe og hvor håndtere dette (Hegge, 2011). Aldersgruppene er fra fødsel til 5 år, 5 til 9 år, 9 til 12 år og 13 til 18 år. Jeg kommer til å trekke ut ett eksempel fra hver fargekode.

Grønn farge signaliserer seksuell atferd som er vanlig og samsvarer med alderen, størrelse og modenhet. Seksualiteten er spontan, lystbeton, nysgjerrig, gjensidig og lett distraherbar. Fra 5-9 år kan denne typen atferd være økt interesse for andre barns

kjønnsorganer. Dette kan for eksempel skje gjennom gjensidig lek der barn ser/berører hverandres kjønnsorgan. Når barn og unge viser grønn atferd er det viktig at voksne gir barn og unge informasjon og positiv tilbakemelding.

Gul farge signaliserer atferd som er utenfor det som anses som "normalt", og er derfor bekymringsfull. Dette med tanke på manglende samsvar med utviklingsmessig modenhet, alder, intensitet og hyppighet. Gul farge krever at de voksne rundt barn og unge følger med på atferden og samler nødvendig informasjon, slik at det kan bli satt i gang riktig tiltak. Eksempel på gul atferd fra 13-18 år kan være barn og unge som viser seksuelt aggressivt fremtreden, både i språk og væremåte.

Rød farge signaliserer atferd som er grenseoverskridende, overdreven, hemmelighetsfull, tilbakevendende og truende. Atferd hvor det er signifikant forskjell i alder, styrke og/eller modenhet mellom involverte parter. Rød farger krever umiddelbar reaksjon og handling fra de voksne. Fra fødsel – 5 år være hvor barn viser seksualisert atferd hvor penetrering med gjenstander er inkludert. Fra 13- 18 år kan dette være atferd hvor unge sender seksuelt provoserende materiale elektronisk, som for eksempel nakenbilder (Hegge, 2011).

Når atferden skal vurderes er det viktig å huske på at all atferd er kommunikasjon. Dersom et barn eller ungdom mangler språk, evne eller erfaring til å søke hjelp, må voksne være i stand til å observere atferden de viser for å kunne støtte og hjelpe. Dersom voksne rundt forstår bakgrunnen til barn og unges atferd, kan voksne møte barnet eller ungdommens behov på en mer fornuftig måte. Er man usikker på barn og unges seksuelle atferd, er nettopp Trafikklyset en fin mal å bruke (Hegge, 2011).

2.6 Barnevernets mandat og rolle i SSA-saker

i Lov om barneverntjenester (barnevernloven) av 1992 er barnevernet mandat nedfelt. § 1- 1 i barnevernloven: sørge for at barn og unge som lever under omsorgsforhold som kan skade deres helse og utvikling, får nødvendig omsorg, hjelp og beskyttelse til rett tid. Loven skal også bidra til at barn og unge møtes med kjærlighet, forståelse og

trygghet samt alle barn og unge lever under gode og trygge oppvekstvilkår. Barnevernet er pliktig til å følge med og sette inn tiltak som kan forebygge atferdsproblemer og omsorgssvikt, jmf. Barnevernloven § 3-1.

§ 3-2 i Barnevernloven sier at barnevernstjenesten er lovpålagt å samarbeide med andre sektorer og forvaltningsnivå. Dette er også regulert i opplæringsloven.

Barnevernstjenesten skal medvirke til at barn og unges interesser ivaretas av andre offentlige organer. Derimot legges det ikke føringer i loven for hvordan dette samarbeidet skal organiseres eller gjennomføres. Selv om det ikke legges føringer for hvordan, er et tett samarbeid nødvendig for å kunne gi barn og unge et veltilpasset tilbud. Det forutsetter at ansvarsfordelingen har blitt avklart og hvilke instanser som skal kobles på (Vorland, Selvik, Hjorthol, Kanten & Blix, 2018, s 20).

Det er ikke selvsagt at alle SSA- saker nødvendigvis er barnevernssaker. Dersom det ikke er grunn til bekymring knyttet til barnets omsorgssituasjon kan skoler og barnehager bruke nettverket sitt for å støtte barnet og familier. Barnevernet er en sentral aktør i de fleste SSA- saker, og har mandat og ressurser til å kunne sette inn nødvendige tiltak for best mulig kunne hjelpe jmf. Barnevernlovens § 4-4.

2.7 Funn fra forskning

Rapporten skrevet av Øverli et al (2018) som er laget i regi av NKVTS tar for seg hvordan hjelpeapparatet håndterer seksuelle overgrep som er begått av barn. Ut i fra vi forstår i dag ser vi at barn og unge med har behov for mye hjelp og oppfølging da de ofte har sammensatte utfordringer. Likevel fremkommer det i rapporten at det er lite kunnskap om hvordan hjelpeapparatet håndtere slike saker og hvordan hjelpeapparatet på best mulig måte kan jobbe tverrfaglig. Rapporten er basert på hvordan ansatte i det kommunale barnevernet opplever og arbeider med problemstillinger knyttet til barn som har vist SSA.

Funnene som rapporten har gjort viser at mange av deltakerne syntes det er vanskelig å vurdere hva som er aldersadekvat lek og utforskning eller overgrep. Kjennetegnene som

gikk igjen i funnene er: relasjonelle utfordringer og dårlig relasjonskompetanse, tilknytningsproblemer, kjønn, temperament og andre atferdsproblemer (Øverli et al, 2018, s 39).

Det fremkommer også i rapporten at SSA saker sjelden meldes til barnevernet. Det fortelles om at SSA-saker ofte avdekkes i en eksisterende barnevernssak. Årsaker til dette kan være mangel på kunnskap om bekymringsmelding, lav kompetanse om barns normale, bekymringsfull og skadelig seksuell atferd (Øverli et al, 2018, s 47). amtlige av deltakerne i studien mente at de etter endt utdanning som barnevernspedagog eller sosionom, hadde for dårlig kunnskap om barn og ungens seksualitet (Øverli et al, 2018, s.57).

2.8 Hemmende faktorer

Egne tabuer skaper sperrer for at barn og unge skal åpne seg, trekkes frem av samtlige fokusgrupper. Flere følte på et ubehag ved å måtte sette ord på kroppsdeler. Det fremkommer at barn og unge som viser SSA kan få negative ”merkelapper” og bli omtalt på en uheldig måte (Øverli et al, 2018, s 60). Lignende forhold kom også frem i rapporten av Vorland, Selvik, Kanten, & Blix (2018). Selv om de har gått kurs, følte deltakerne seg ikke alltid trygge og bekvemme nok til å vurdere alvorlighetsgraden ut i fra atferden. Det fremkommer også i rapporten at de er usikre på hvordan man skal gå frem, og derfor føles det trygt å jobbe tverrfaglig for å være flere som tenker sammen. De var også redde for å ta feil og unødig rette en mistanke. Øverli et al (2018) rapporterte også om at informantene er usikre på hvor de kan henvende seg for å få hjelp til barn med SSA- problematikk, hvilken instans som kan ta i mot og behandle. Instanser man kan henvende seg til er seg til Statens Barnehus, tverrfaglige tema, Rebessa, skolehelsetjenesten, PPT, og BUP.

Informasjonsflyt ble også nevnt som en hemmende faktor. Skoler og barnehage opplever å ikke få informasjon om barna. Under ventetiden oppleves det som at man har et barn som trenger hjelp, samtidig blir de handlingslammet da de ikke vet hvordan de kan hjelpe uten informasjon fra andre instanser (Vorland et al, 2018, s 72).

2.9 Fremmede faktorer:

Vorland et al (2018) skriver om hvor mye kontakt barnevernet har med skolene varierer, men i enkelte kommuner er barnevernsansatte aktive på skolen. I personalmøter, legger ned en innsats for å bli kjent med de ansatte og informerer om barnevernets mandat. Resultatet av dette har ført til at mer saker har blitt meldt fra skolene sin side instanser (Vorland et al, 2018, s 72).

2.10 Behandlingstilbudet for barn og unge med SSA

Per dags dato finnes det ingen andre offentlig landsdekkende plan som skal sikre at barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd får et likeverdig tilbud (Vorland et al, 2018, s 25). Det fremkommer at det er et behov for klarere retningslinjer om hvordan de ulike aktørene skal jobbe med barn og unge med SSA. Samtidig er det viktig å avklare hvordan de ulike etatene i kommunen skal samarbeide. At det er et behov for handlingsplaner både på hver arbeidsplass, men og i hver kommune (Grønlie, 2018).

V27 er et behandlingstilbud som ligger i Bergen og er knyttet til stiftelsen Betanien, Barne- og ungdomspsykiatrien (BUP). Enheten ble etablert i 2003 og dermed var den første offentlige behandlingseenheten for barn og unge med SSA.

Det finnes tverrfaglig team hvor problemstillinger kan drøftes (Betanien, 2018).

2.11 Tiltak inn i skole og barnehage

”Uke 6” som har laget et gratis seksualundervisningsmaterieell, er relevant for skolens arbeid med SSA. I skoleåret 2017/2018 var 40 prosent av alle grunnskoler i Norge påmeldt (Sex og politikk, u.å).

Kroppen min eier jeg, er en animert TV- serie som skal bidra til å gi barn i alderen 6-8 år kunnskap om kropp, grenser og seksuelle overgrep. Serien har vunnet flere priser. Formålet med serier er et ønske om at flere barn lærer om grenser- både egne og andre og tørre å varsle om overgrep (Kroppen min eier jeg, u.å).

I 2019 lanserte politiet et undervisningsopplegg rettet mot ungdomskolen som har fått navnet delbart. Delbart er utviklet med tanke på at barn og unge lever store av sitt sosiale liv på internettet. Spesielt rettet mot apper som legger til rette for at ungdom kan dele video og bilder. Vi lever i dag i en delingskultur, og dessverre innebærer også at denne delingskulturen at unge tar og sprer seksualiserte videoer og bilder av seg selv og andre. En undersøkelse gjort av medietilsynet så har 13 prosent i aldersgruppen 13-18 år i løpet av det siste året det nakenbilder av seg selv. Derfor er målet med delbart å hindre at tallet øker. Mange tror at de er mer anonyme på nett enn hva de egentlig er. For mobilen sin del gjelder vanlige lover og regler, men mange av ungdommene kjenner ikke til lovverket og er usikre på hvor grensene går. Det er først etterpå unge opplever å ikke ha kontroll over der de har delt. Da er det som oftest alt for sent. Straffeloven sier at det å sende seksualiserte bilder til noen under 16 år, eller til noen eldre som ikke har gitt samtykke til det, er ikke lov (Politiet, u.å).

Ybarra & Mitchell (2014) har gjennomført en studie såklart "sexting" har, altså sexy tekstemeldinger som kan inkludere både tekst og bilder. Undersøkelsen skriver om hvordan sexting har fått oppmerksomhet fordi enkelte unge tar og videresender bilde som havner under barnepornografiloven. Studien viser at sexting utgjorde en forhøyet risiko for seksuell atferd for kvinner, men ikke menn. Ellers tar studien for seg at studier om unge som sexter er motsigende. Derfor kreves det at det gjøres mer undersøkelser før en konkret konklusjon kan trekkes om sexting faller innenfor området sunn versus bekymringsfull eller skadelig seksuell atferd (Ybarra & Mitchell, 2014, s 758). Både fordi sexting blir brukt i romantiske forhold og ikke.

Selv om undersøkelsen baser seg på en gruppe unge mellom 13-18 år, og jeg har avgrenset oppgaven min til å gjelde opp til 15 år, mener jeg a resultatene er overførbare og derfor velger jeg å ha med denne.

Resultater fra undersøkelsen viser at 7 prosent ut av en gruppe mellom 13-18 år har rapportert at de sexter (Ybarra & Mitchell, 2014, s 759). Dette gir oss en pekepinne på at det er en del ungdommer som driver med sexting. Selv om studien ikke kan konkludere om sexting er en forhøyet risiko for SSA skader det ikke å være oppmerksom på tallene.

I forbindelse med NRK satsningen Newtons nye serie ”kroppen”, undersøkt hvem barn og unge snakker med om sex, kropp og følelser. Undersøkelsen viser at 1 av 3 snakker ikke med noe overhodet (Flå & Solheim, 2019). Fåtallet forteller at de snakke med foreldre, lærer eller helsesøster. Halvparten snakker med vennene sine. Statssekretær i Kunnskapsdepartementet, Rikke Høistad, innrømmer at det trengs en tydeligere undervisning da de gamle lærerplanene ikke er tilstrekkelige. Over 40 lærerplaner sendte kunnskapsdepartementet til høring i mars. Målet er å gjøre lærerplanene mer relevante for fremtiden. Trinnvis over tre år vil de nye lærerplanene innføres fra skolestart 2020.

Barneombudet (2018) samtalte med over 200 ungdommer om seksuelle krenkelser. Resultatet av samtale viser at ungdommene etterlyste bedre opplæring og trygge voksne de kunne betro seg til. Samtidig fremkommer det at seksualundervisningen var det lite av, og delvis svært mangelfull. Opplæringen som blir gitt fra barnehage til videregående dekket ikke behovene. Formen på undervisningen og innholdet var feil. Ungdommene etterlyste samtaler om grenser, dømmekraft, relasjoner og risiko, men lærte mer om det tekniske. Straff knyttet til saker om bildedeling var noe som opptok ungdommene. Men de forteller om at de ikke vet hvor grensene for det straffbare gikk (Barneombudet, 2018).

2. 12 Digital dømmekraft

Resultater gjort fra et prosjekt gjort av forfatterne av boka digital dømmekraft, viser forskjell mellom studentenes opplevde kompetanse i digital dømmekraft og deres faktiske kompetanse (Engen et al, 2017).

Som forklart i begrepsavklaringer er fronesis en ferdighet som må læres gjennom erfaring av enkelte situasjoner, og boken trekker nettopp dette som eksempel på hvorfor digital dømmekraft i skolesammenheng er utfordrende. Videre skriver de om at digital dømmekraft dreier seg om å legge til rette og hjelpe elevene for at de skal kunne utvikle riktige og gode holdninger til bruk av digitale medier, slik at de i fremtiden, gjennom egne erfaringer, kan lære seg digital dømmekraft. Ved hjelp av elevenes

erfaringsgrunnlag, må skolens oppgave først og fremst være å veilede og hjelpe elevene til å finne riktige og kloke handlinger.

Grunnet kompleksiteten ved digitale medier er det selvsagt at barn og unge har behov for opplæring og veiledning for å øke bevisstheten om valg de gjør på digitale medier. Umodenhet og mangel på erfaringer gjør barn og unge ekstra utsatt. Å skulle veilede barn og unge i utviklingen av digital dømmekraft, er ingen lett oppgave. Derfor må voksenpersonene ha kjennskap til både de, juridiske, tekniske og sosiale sidene ved bruk av Internett (Engen et al, 2017).

2.13 Pornografi

Det at mye av barn og unges sosiale liv foregår på internett, er det ikke utenkelig at barn og unge har tilgang til seksuelt innhold via mobilen. At utforskningen foregår der. Å la barn se på pornografi er i liten grad noe vi har kontroll over, men vi kan gi barn og unge retningslinjer og kunnskap for å kunne håndtere og sortere informasjonen de får inn. Kunnskap om samtykke og grensesetting. Uten å være dømmende eller stigmatisere må vi snakke med barn og unge om de både de positive og de negative sidene ved sex og realiteten om pornografi. Derfor har jeg valgt å ta med en forskning som har undersøkt skadene ved bruk av pornografi. Selv om denne forskningen er noen år gammel, vil jeg påstå at den fortsatt er relevant. På den ene siden er tilgangen til pornografi enda mer tilgjengelig enn hva det var i 2009. Forskningen gjort av Flood (2009) som har undersøkt skader pornografi kan ha, viser at svært mange vokser opp med tilstedeværelsen til internettet. Samt at pornografi kan ha en sterkere påvirkning på unge mennesker enn noen annen form for seksuelt materiale. Det er to grunner til det. Den ene er at pornografi viser et mye mer klart og tydelig fremstilt bilde av sex. Og for det andre at det er som oftest kjønnsdiskriminerende og fiendtlig mot kvinner. Bruken av pornografi kan ha en negativ virkning på et forhold (Flood, 2009, s 386):

På den andre siden viser forskningen at regelmessig og hyppig eksponering for seksuelt innhold gjennom hovedstrømsmedia gir unge større seksuell kunnskap og mer liberale holdninger. Kunnskap om temaer som menstruasjon og graviditet (s 390). Seksuelt

materiale har blitt sett på som seksualundervisning, men er viser et lite nyansert bilde av den virkelige verdenen og er en farlig seksualundervisning og dårlig sexpedagog (Flood, 2009, s 384).

3.0 Diskusjon

Funn fra litteratursøk som jeg har presentert under teori-kapitlet vil i denne delen bli diskutert opp mot problemstillingen og underproblemstillingene jeg har valgt.

Problemstillingen: *Kan vi forebygge SSA ved at barn og unge får mer kunnskap om sunn seksualitet, grenser og lovverket?*

3.1 Hypotesen A

”Mange i hjelpeapparatet har for liten kunnskap til å kunne skille mellom aldersadekvat seksuell atferd og bekymringsfull/skadelig seksuell atferd”

Dette kommer tydelig frem i rapportene ”også disse barnas beste” og ”tverrfaglig samarbeid om barn og unge med bekymringsfull eller skadelig seksuell atferd”. Men hvordan kan det ha seg når informantene har gått kurs? Det kan jo tyde på at det ene kurset er for lite og at det kreves jevnlig oppfrisking. Kanskje har informantene først lært om SSA gjennom kurs, og ikke gjennom utdanning.

Andre i barnevernet, resten av hjelpeapparatet eller omsorgspersoner har kanskje ikke vært på kurs, kanskje de ikke har ressurser til å sende alle dit. Kanskje løsningen blir å kun sende et par, og så stille de ansvarlig for å videreformidle kunnskapen de har opplært seg gjennom kurset. Det kan føre til at det blir gitt feilinformasjon og kanskje ikke formidleren klarer å formidle essensen og viktigheten av denne kunnskapen.

Ellers er kanskje en personlig interesse også en faktor for hvorfor mange i hjelpeapparat har for liten kunnskap til å klare å skille mellom aldersadekvat seksuell atferd og bekymringsfull/skadelig seksuell atferd. Alle har vell områder de interesserer seg for mer, kanskje har de deltatt på kurset men kunnskapen satt seg ikke til minnet.

Mange går kanskje også inn i et møte med tolkningen om at barn som viser denne typen atferd, må ha blitt utsatt for noe selv. Det legges føringer og tolkninger for hvordan veien videre skal gå. Kanskje personlige forutsetninger legger føringer og tolkninger i hva som er sunn vs. Skadelig. Selv om man har et trafikklys man kan forholde seg til, er det alltid rom for egne tolkninger. Sitter det da ansatte i systemet som ikke har nok kunnskap, og som ikke kan innrømme det, kan det være en fare for underrapportering.

Kan det være slik at noen viser at de mindre kunnskap enn hva de egentlig har for å unngå å melde med tanke på konsekvensene? Konsekvenser som at relasjonen til f.eks. til foreldrene i barnehagen ødelagt. SSA påvirker hele dynamikken i familien. Eller kanskje de tenker at noen andre måtte også ha oppdaget dette og meldt i fra. Kanskje ser de ikke den store sammenhengen? Konsekvens kan være at det blir meldt inn lite saker og at barn og unge ikke får den hjelpe de har rett og krav på. Det er store mørketall.

Hvem er barns som blir utsatt og som utøver seksuell atferd mot andre? Slik atferd påvirker fundamentet i familien og mange vanskelige følelser oppstår. I tillegg til omsorgspersoner som må bistå i situasjonen kommer stresset med å snirkle seg gjennom et hjelpesystem som i utgangspunktet kan være vanskelig å se opp ned på. Belastningen kommer av at de fleste kommuner ikke har et tydelig og tilgjengelig system som gir guide.

Kan konsekvensen for barn og unge som ikke innehar nok kompetanse til å klare å skille mellom sunn vs. Skadelig atferd bli fra til å stigmatisere rundt det barnet?

Konsekvensene kan være at barn og unge går alt for lenge med denne typen atferd, de trenger mer hjelp til sosialisering og havner til slutt utenfor.

Men på den andre siden, kan kunnskap bidra til at man går å ”leter” etter en atferd hos barn og unge som ikke er der? Er det farlig å sitte på for mye kunnskap om skadelig seksuell atferd? Personlig tenker jeg at det finnes en balanse. Kunnskap er essensielt, følger man rådene via kurs og risikovurderingsverktøy, og magefølelsen. I blant må man

ta risikoen for at magesfølelsen ikke stemmer, og bekymringsmeldingen blir henlagt etter undersøkelsen, men da har man i vært fall prøvd og gjort en forskjell for det barnet.

3.2 Hypotese B

” Det tverrfaglige samarbeidet om SSA byr på en del utfordringer ”

Denne hypotesen stemmer. Flere rapporter viser at samarbeidet er for dårlig. Det er vilje til at det skal være et samarbeid, men det er en del utfordringer. Utfordringer som trekkes frem er at de ansatte har for liten kunnskap om hvordan SSA håndteres, dermed vet de ikke hvordan de kan gå inn i samarbeidet. Rollene i samarbeidet er for utydelige. Dette kan stemme med at ikke alle kjenner til hverandres mandat.

Under utdanningen lærer vi jo noe om hverandres mandat, men det er tydelig at dette må forbedres. Hvorfor er det ikke lovpålagt slik som enkelte kommuner har tatt initiativ til å dra å besøke skole for å fortelle om mandatet til barnevernet? Det burde alle komme styrket ut av, ved at man før et samarbeid så vet alle hvilken rolle som tilhører hvem, hvilken spisskompetanse hver enkelt sitter på. Men på den andre siden kan det oppleves som maktforskjell når barnevernet kommer inn på en skole for å fortelle om mandatet sitt? Selv om eksemplet i teorien ikke sier noe om dette, kan dette være en mulighet ved en annen skole. Det burde kunne skapes et forum hvor det kunne ha vært lettere for aktuelle aktører i et tverrfaglig samarbeid for å bli bedre kjent.

Dersom man var bedre kjent med hverandres mandat, hadde kanskje det man unngått samarbeid som består av dårlig informasjonsflyt. For flere påpeker at de ikke har all informasjon om barnet for å kunne hjelpe det. Men kanskje hadde forståelsen for samarbeidet vært annerledes om man hadde kjent til hverandres mandat, arbeidsrutiner og lovverk. Hvilke regler barnevernet har å forholde seg til under et samarbeid.

For i mine øyne er det flest positive faktorer ved tverrfaglig samarbeid. Man er flere aktører som ser barnet på ulike arenaer, og som ser på situasjonen med ulike briller og har et større forum man kan reflektere i. Det vil være noe læreren oppdager som ikke

barnevernspedagogen har lagt merke til på grunn av at læreren ser barnet hele dagen gjennom skolen, men barnevernspedagogen kun ser et lite utdrag av barnets hverdag.

Det blir i teorien trukket frem dette med relasjoner til foreldrene. Kanskje det kan være med på å gjøre et samarbeid vanskelig. Fordi læreren som ser barnet så mye mer og har en helt annen relasjon til omsorgspersonene ikke ønsker denne skal bli ødelagt. Kanskje er barnevernet mer vandt til å stå i situasjoner hvor relasjonen kanskje ha startet på feil fot. Ser for meg at mange kvier også å melde bekymring i utgangspunktet med tanke på konsekvenser for relasjonen.

Selv om man er lovpålagt å samarbeide med aktuelle aktører. Sier ikke loven noe om hvordan dette samarbeide skal foregå. Kanskje samarbeide hadde gått bedre om det lå føringer for hvordan dette samarbeide skulle foregå. Det vil også ha styrkes barn og unges rettsikkerhet ved at det var klarere retningslinjer å forholde seg til.

Som teorikapitlet sa finnes det ikke nasjonale retningslinjer for SSA. Mange av bekymringsmeldingene kommer fra barnehagen og skolen. Kanskje om det hadde vært nasjonale retningslinjer for hvordan håndtere slik atferd, hadde flere meldt bekymring. Tenker at dersom det fantes nasjonale retningslinjer er det mer rettsikkerhet for barn og unge. Barn og unge blir sikret at samme behandlingsløpet blir fulgt. Det er en tankevekker og tenke på at barn og unge får ulik behandling og hjelp fordi lovverket er sånn som den er.

Dersom det skulle bli nye og mer klare retningslinjer kan det være negativt? For alle barn er forskjellige, alle barn har ulikt utgangspunkt og dermed passer kanskje ikke alle inn i ei a4 ramme.

3.2 Hypotese C

Tilbudet av seksualundervisningen er for dårlig og temaet seksualitet utfordrer oss på et personlig plan.

Hypotesen bekreftes både av barn og unge gjennom forskningen til Berggrav (2018) og av kunnskapsdepartementet innrømmer at læreplanene ikke er gode nok (Flå & Solheim, 2019). De nye lærerplanene vil gjelde fra høsten 2020. Men da stilles det spørsmål til hva skjer i mellomtiden? Det stilles spørsmål til hvorfor kunnskapsdepartementet innrømmer at seksualundervisningen til barn og unge er for dårlige. Men har egentlig barn og unge tid på å vente flere år før nye læreplaner blir iverksatt? Den digitale verdenen er tilgjengelig for barn og unge rett i lomma. Når barn og unge møter på voksne som ikke engang tørr å sette ord på kjønnsorganer, skal vi da la barn og unge få seksualundervisningen gjennom pornografi?

Når det gjelder deling av nakenbilder må vi møte barn og unge uten å være dømmende. I vår egen oppvekst har vi gjort feiltrinn, og man har ikke lyst til å komme å fortelle noe til noen dersom man er dømmende. Vær nysgjerrig for å finne ut av hvorfor barn og unge velger å dele bilder av seg selv. Ble de presset, gjorde de det for å overraske kjæresten eller gjorde man det for å få opp sitt eget selvbilde?

Det er en tankevekker at barn og unge etterspør bedre undervisning og et mer forståelig lovverk. Hvorfor tar det så langt tid når barn og unge har sagt tydelig i fra? Handler alt om demokrati og penger? Det er en tankevekker at barn og unge oppsøker nett for informasjon om seksualitet. Det må bety at vi er for dårlig på å bruke de ressursene vi har til rådighet, slik som skolehelsetjenesten. Den nye seksualundervisningen burde være mer tilrettelagt for det samfunnet vi lever i. Ikke bare om hvordan sette på et kondom. Mer om grenser, lovverket..

Resultater gjort fra et prosjekt gjort av forfatterne av boka digital dømme kraft, viser forskjell mellom studentenes opplevde kompetanse i digital dømmekraft og deres faktiske kompetanse (Engen et al, 2017). Dette gjør det bare mer skummelt at barn og

unge velger å henvende seg til pornografi fordi voksne rundt dem ikke klarer å snakke om seksualiteten uten at det blir kleint og ubehagelig. Tenker at unge som ser på pornografi er uunngåelig, tilgjengeligheten er for stor. Men som voksne må vi tørre å ta samtalen om tørre å at pornografi ikke er slik i virkeligheten.

På en annen side vil det hjelpe med nye rammeplaner om det enten blir opp til tolkning hva som skal undervises i, eller at det blir personlige utfordringer som hindrer i at barn og unge likevel ikke får den kunnskapen de har rett og krav på? Vi må forbedre måten vi snakker med barn og unge på. Gjennom å prøve å la personlige hindre ikke stå i veien for den gode samtalen. Det kommer bare til å bli mer og mer behov for slike samtaler fremover da vi gir barn og unge ulike måter å si i fra om ugreie ting på, men da må vi også være forberedt den dagen det skjer.

Den nye rammeplanen kan by på utfordringer for hvordan læreren skal tilpasse undervisningen til alderstrinnet, hvor nivået av modenhet er ulikt.

Kanskje vil den nye rammeplanen kreve at voksenpersonene har kjennskap både til de tekniske, sosiale og juridiske sidene ved bruk av internett? Gammel som ung? Hvordan kan man gi opplæring på noe som stadig er i endring? Hvordan skal vi kunne lære bort fronesis. Kanskje man kunne på en eller annen måte fått øvet seg på noen situasjoner på nett, under kontrollerte forhold.. sånn som f.eks. masing om nakenbilder.. Spørsmål som hvordan man selv skal kunne gi informasjon om internett, når man selv ikke henger med i utviklingen er relevante. Kan det bli krasj mellom ungdommer og ” gamle” på jobben? Selv om veiledere kan ha god kunnskap, kan det være vanskelig å lære dette bort da det stadig kommer nye apper, som kanskje elevene plukker fortere opp enn hva lærerne gjør. Vi må legge større vekt på barn og unges medvirkning. Kanskje det kan gjøre opplæringssituasjonen lettere om de får være med på å bestemme hvordan opplæringen skal skje. Som kanskje også fører til et bedre samarbeid mellom barn og unge og den voksne.

For når man i et møte med barn og unge skal snakke om seksualiteten, vil barnets behov vær i fokus dersom en fagperson går inn i møtet med tanker om at seksualiteten er hellig

og den skal ikke prates om? Jeg tror at seksualiteten påvirker den voksne ut i fra egen historie, erfaring og barndom. Har man vokst opp i et hjem hvor seksualiteten var noe hellig mellom to i et ekteskap, så kan jeg se for meg at det er vanskelig å få snudd den tankegangen. Dette vil være et hinder for f.eks. barnevernspedagogen eller læreren å starte en samtale om seksualitet. Nettopp derfor er det så viktig at vi er gode rollemodeller som lærere barn og unge at seksualiteten er noe positivt, som skal fremsnakkes, slik at barn og unge ikke får et anspent forhold til temaet.

Undersøkelsen gjort av Newton, som viser at 1 av 3 har ingen å snakke med om seksualiteten. Mange kvier seg kanskje for å starte en samtale med barn og unge om seksualitet fordi de kanskje tenker at man ”vekker bjørnen som sover”. At kunnskap vil sette griller i hodet på et barn. For informasjonen er tilgjengelig for barn og unge bare et tastetrykk unna, så hvorfor skal det være så vanskelig å åpne seg opp om seksualiteten? Vi kan jo ikke forvente at barn og unge skal åpne seg opp om seksualitet, deling av nakenbilder når vi som voksne nesten ikke tørr å prate om det. Å i vært fall hvordan kan vi forvente at det skal snakkes med barn og unge om den vanskelige seksualiteten, når vi syntes det er flaut/ubehagelig og snakke om den sunne og normale?

Vi må kunne gi barn og unge føtter å stå på slik at barn som kommer fra dårlige omsorgssituasjoner kan få et bedre grunnlag for å bli sosialisert. Uten at de går inn med en seksuell fremtoning som de ikke engang selv vet er seksuell.

Kanskje en løsning her ville ha vært at alle barnehager, skoler er pålagt å undervise om seksualiteten. Ikke at det går på initiativ til hver enkelt kommune. Mer konkret hva som skal inngå i undervisningen kontra at det er rom for tolkning.

I samtaler med barn og unge må sosialarbeideren våge å prate om krenkelser, uten å formane og på en ikke-dømmende måte. Sosialarbeiderens intensjon må være å hjelpe, guide og forhindre atferden. Å håndtere situasjoner der både utsatt og utøver er mindreårig, krever klokskap, kunnskap og mot. Verken utsatt, utøver eller andre nær

situasjonen er tjent med at tiltakene som blir iverksatt, er grunnlagt/basert på for eksempel observatørens egne følelsesmessige reaksjoner.

4.0 Avslutning/konklusjon

Problemstillingen som jeg har forsøkt svar på i denne forskningsoppgaven er: *“Kan vi forebygge SSA ved at barn og unge får mer kunnskap om sunn seksualitet, grenser og lovverket”*.

Studien viser at det er et stort behov for kompetanseheving. Det kreves mer kunnskap og opplæring gjennom utdanningene. Behov for å avklare ansvar og roller til de ulike statlige og kommunale aktørene. Det treng tydeligere retningslinjer for å sikre at barn og unge får likt behandlingstilbud.

Gjennom teorien jeg har funnet ser vi at kunnskap er makt. Kunnskap kan hjelpe unge til å ikke havne i knipe fordi de har tilgang på informasjon om hva som er lov eller ikke. Inntrykket er at barn og unge har etter alle tiltakene som har blitt satt inn, blitt flinkere til å sette grenser for seg selv. De vet hva som er lov og ikke. Så konkret har jeg ikke fått svar på problemstillingen min, men å starte å fortelle om den sunne positive seksualiteten i barnehagen, fortsette med den på skolen seg i alle fall ikke jeg som noe negativt. Og det kan tenkes at det kan forebygge enkelte tilfeller av SSA.

Seksualundervisningen og hvordan vi snakker med barn og unge må styrkes. For selv om barn og unge har blitt flinkere til å sette grenser for seg selv, har vi en lang vei å gå på ift. informasjonen som barn ikke får, på grunn av personlige utfordringer om temaet, men de har krav på. At barn har tilgang på mer informasjon om grenser, lovverk gir kun barn og unge bedre forutsetninger for å kunne stå opp for egen og andres grenser. For problemstillingen med SSA er et sammensatt problem, faktorer som foreldrenes omsorgsevne, omsorgssituasjonen, en digital verden hvor ting utvikler seg i rekordfart. Kanskje er det nettopp derfor det er et vanskelig område med mye forbedringspotensialet da det er så mange plan som må styrkes.

En ting er i vært fall sikkert, som snart utdannet barnevernspedagog tar jeg med meg at jeg må være en trygg fagperson, en fagperson som tørr å spørre, tørre å skape en plattform hvor barn og unge kan henvende seg og tørre å sette ord på seksualiteten, uten å være dømmende eller bidra til stigmatisering.

Referanseliste

Aasland, M.W. (2015) *Barna og seksualiteten*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Askeland, I.R., Jensen M., & Moen, L.H. (2017). *Behandlingstilbudet til barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd- Kunnskap og erfaringer fra de nordiske landene og Storbritannia. Forslag til en landsdekkende struktur*. (NKVTS Rapport 1/2017). Hentet fra

https://www.nkvts.no/content/uploads/2017/03/NKVTS_Rapport_1_2017.pdf

Barnevernloven. (1992). Lov om barneverntjenester (LOV-1992-07-17-100).

Berggrav, S. (2018). "Hvis du liker meg må du dele et bilde". *Ungdommers perspektiv på deling av nakenbilder*. (Redd barna rapport). Hentet fra

<https://www.reddbarna.no/nyheter/hvis-du-liket-meg-maa-du-dele-et-bilde>

Bufdir. (2019, 27 juni). Nakenbilder og ungdom. Hentet fra

https://www.bufdir.no/Foreldrehverdag/Ungdom/Nakenbilder_og_ungdom/

Betanien (u.å.) *Ressursenheten V27 – hvem er vi?*. Bergen: Betanien BUP. Hentet fra

<http://www.betanien.no/hospitalet/bup/pages/ressursenhet-V27.aspx>

Engen, B.K., Giæver, T.H., Mifsund, L. (2017). *Digital dømmekraft*. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Flood, M. (2009). The harms of pornography exposure among children and young people. *Child abuse review*, vol 18, 384-400. <https://doi.org/10.1002/car.1092>

Flå, E. & Solheim, H. (2019). *En av tre unge har ingen å snakke med om sex, kropp og følelser*. Hentet fra https://www.nrk.no/trondelag/en-av-tre-unge-har-ingen-a-snakke-med-om-sex_-kropp-og-folelser-1.14531427

Grønlie, R. (2018). *Hvordan kan vi hjelpe barn og unge med skadelig seksuell atferd?* Hentet fra <https://forskning.no/kriminalitet-barn-og-ungdom-partner/hvordan-skal-vi-hjelpe-barn-og-unge-med-skadelig-seksuell-atferd/1251809>

Helsekompetanse. (u.å). Hva er seksualitet? Hentet fra <http://kurs.helsekompetanse.no/fritidkultur/16898>

Hegge, B. (2011) *Trafikklyset - Seksualitet hos barn og ungdom. En guide for voksne til å identifisere, vurdere og gi respons på seksualitet som fremmer bekymring*. Stiftelsen Psykiatrisk Opplysning. Helsedirektoratet.

Hegge, B. (2018). *Med hjerte for seksualiteten. Veiledning til sunn seksuell helse hos barn og unge*. Stavanger: Hertervig forlag.

Jensen, M., Garbo, E., Kleive, H., Grov, Ø., Hysing, M. (2016) *Gutter i Norge med skadelig seksuell atferd*. Tidsskrift for Norsk psykologforening. Hentet fra http://www.psykologtidsskriftet.no/index.php?seks_id=462779&a=2

Mesman, G.R., Harper, S.L., Edge, N.A., Brandt, T.W., & Pemberton, J.L. (2019). Problematic sexual behavior in children. *Journal of pediatric health care*, 33(3), 323-331. <https://doi.org/10.1016/j.pedhc.2018.11.002>

NRK super. (u.å). Kroppen min eiere jeg. Hentet fra <http://www.kroppenmineierjeg.no>

Politiet. (u.å). *Er det delbart? Om ulovlig bildedeling blant ungdommer*. Hentet fra https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter/kripos/delbart/delbart_brosjyre_bm.pdf

RVTS øst (2018). *Når blir seksualiteten skadelig hos barn og unge? Og hva gjør vi med det?* Hentet fra <https://www.baerum.kommune.no/globalassets/politikk-og-samfunn/barum-2035/sammen-for-barn-og-unge/skadelig-seksuell-adferd-22.11.18.pdf>

Sex og politikk. (2017). *Uke 6*. Hentet fra
<https://sexogpolitikk.no/seksualundervisning/om-uke-6>

Straffeloven. (2005). Lov om straff. (LOV-2019-06-21-50).

Vorland, N., Selvik, S., Hjorthol, T., Kanten, A.B., & Blix, I. *Tverretattlig samarbeid om barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd*. (NKVTS 2/2018). Hentet fra https://www.nkvts.no/content/uploads/2018/09/NKVTS_Rapport_3-18_SSA.pdf

Ybarra, M.L., & Mitchell, K.J. (2014). "Sexting" and its relation to sexual activity and sexual risk behaviour in a national survey of adolescents. *Journal of adolescent health* 55 (6), 757-764. <https://doi.org/10.1016/j.jadohealth.2014.07.012>

Øverli, I.T., Vorland, N., Kruse, A.E., Hjorthol, T., & Blix, I. (2018) "*Også disse barnas beste*". *Kommunalt barneverns arbeid med barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd*. (NKVTS 1/2018). Hentet fra https://www.nkvts.no/content/uploads/2018/09/NKVTS_Notat_1-18.pdf

Vedlegg 1. Selvvalgt pensum

Aasland, M.W. (2015) *Barna og seksualiteten*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk. 117 s.

Askeland, I.R., Jensen M., & Moen, L.H. (2017). *Behandlingstilbudet til barn og unge med problematisk eller skadelig seksuell atferd- Kunnskap og erfaringer fra de nordiske landene og Storbritannia. Forslag til en landsdekkende struktur*. (NKVTS Rapport 1/2017). Hentet fra https://www.nkvts.no/content/uploads/2017/03/NKVTS_Rapport_1_2017.pdf. 100 s.

Berggrav, S. (2018). "Hvis du liker meg må du dele et bilde". *Ungdommers perspektiv på deling av nakenbilder*. (Redd barna rapport). Hentet fra <https://www.reddbarna.no/nyheter/hvis-du-liket-meg-maa-du-dele-et-bilde>. 27 s.

Bård Ketil Engen, Tonje Hilde Giæver, Louise Mifsund. *Digital Dømmekraft*. (2017). Oslo: Gyldendal Akademisk . Kapitel 1 og 7. 30 s.

Hegge, B. (2018). *Med hjerte for seksualiteten. Veiledning til sunn seksuell helse hos barn og unge*. Stavanger: Hertervig forlag. – 150 s.

Hegge, B. (2011). *Trafikklyset - Seksuell atferd hos barn og ungdom*. Stavanger: Hertervig forlag. 11 s.

Langfeldt, T. (2013). *Seksualitetens gleder og sorger. Identiteter og uttrykksformer*. Bergen: Fagbokforlaget. – 152 s.

Langfeldt, T (2010). Barns seksualitet. Oslo: Pedagogisk forum. 93 s.

Vorland, N., Selvik,S., Hjorthol,T,. Kanten, A.B., & Blix, I. *Tverretattlig samarbeid om barn og unge med probelmatisk eller skadelig sekusell atferd.* (NKVTS 2/2018). Hentet fra https://www.nkvts.no/content/uploads/2018/09/NKVTS_Rapport_3-18_SSA.pdf.
148 sider.

Totalt 828 sider.